

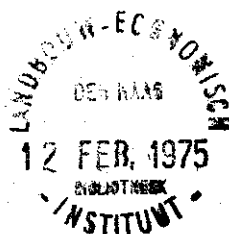
A.N. Groenewegen

**RENTABILITEIT VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN GROND
IN DE PROVINCIES NOORD- EN ZUID-HOLLAND, NOORD-
BRABANT EN LIMBURG OVER 1973/1974**

Mededelingen en Overdrukken
No. 120

December 1974

L27
120 B

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 61 41 61

In de reeks "Mededelingen en Overdrukken" van het Landbouw-
Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 103   Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond in de pro-
vincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg
over 1972/1973
- No. 106   Rentabiliteit van de bloemisterij in Nederland over 1972
- No. 110   Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies Noord-
en Zuid-Holland over 1972
- No. 111   Rentabiliteit van de boomkwekerij (kwekersbedrijven) in
Boskoop over 1972/1973
- No. 114   Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf oogst-
jaar 1972/1973
- No. 119   Rentabiliteit van de groenteteelt onder glas in Nederland over
1973

Doel en werkwijze

Het rentabiliteitsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven, jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit en in de inkomensvorming.

Het onderzoek is op een a-selecte steekproef gebaseerd, met name uit die bedrijven in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg waarin men zich geheel of grotendeels toelegt op de teelt van groente in de open grond. Van deze bedrijven zijn alleen die welke tenminste aan één man emplooi verschaffen in aanmerking genomen. De aandacht zij erop gevestigd dat deze gespecialiseerde bedrijven slechts een klein deel (nog geen 10%) van de landelijke oppervlakte opengrondsgroenteteelt omvatten.

Het percentage waarmee deze gespecialiseerde bedrijven in het onderzoek zijn vertegenwoordigd bedraagt gemiddeld 7. Gezien de meerdere invloed van grotere bedrijven bij de berekening van de gemiddelde cijfers per bedrijf, zijn deze sterker in het onderzoek vertegenwoordigd dan kleinere bedrijven. Met name omvat de steekproef van bedrijven met een arbeidsbehoefte van 2,30 manjaar en meer, 10% van het te onderzoeken universum en bedrijven met een arbeidsbehoefte van minder dan 2,30 manjaar 5%. Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de twee verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

De cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden en zo mogelijk aan de loonstaten. Dank zij de medewerking van de veilingen kon onder de opbrengsten de bruto-omzet 1) van de producten worden opgenomen. Aanvullende gegevens nodig voor een juiste bedrijfseconomische vaststelling van kosten en opbrengsten, zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

De gebruikte begrippen en kengetallen zijn in bijlage 8 toegelicht.

De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 40 bedrijven met overwegend groenteteelt in de open grond 2) opgenomen. De bedrijven zijn - op basis van het aantal SBE's 3) per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar de mate waarin resp. "extensievere" en "intensievere" teelten voorkomen. De maatstaf hiervoor was: extensievere teelten < 25 SBE's per ha betaalde oppervlakte, intensievere teelten $\geq$ 25 SBE's per ha betaalde oppervlakte.

- 1) Inclusief omzetbelasting.
- 2) $\geq$ 60% van de totale SBE's aan groenteteelt in de open grond.
- 3) SBE's (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de bedrijfsomvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.

Samenvatting van de bedrijfsresultaten over 1973/
1974

Voor het op groenteteelt gespecialiseerde opengrondsbedrijf werd, op grond van een steekproef van 40 bedrijven, een positief ondernemersoverschot van gemiddeld f 5 470,- becijferd, of 6% van de kosten (tabel 1). Van de 40 onderzochte bedrijven had 53% een positief resultaat. Deze 53% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 70% van de totale opbrengsten der onderzochte bedrijven.

Het arbeidsinkomen - bestaande uit het ondernemersoverschot en de vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 29 790,- per ondernemer.

Het ondernemersinkomen - het arbeidsinkomen vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente - bedroeg gemiddeld per ondernemer f 33 180,-. Van de ondernemers had 25% een ondernemersinkomen van f 40 000,- of meer; 35% een inkomen tussen f 25 000,- en f 40 000,-, 32% tussen f 15 000,- en f 25 000,- en 8% een inkomen lager dan f 15 000,-.

Het gezinsinkomen (uit het bedrijf) werd gemiddeld op f 38 760,- per ondernemer berekend.

In 1973 hebben de bedrijven gemiddeld voor ca. f 11 100,- geïnvesteerd. De netto-investering (bruto-investering minus afschrijving) bedroeg gemiddeld f 4 500,- per bedrijf. 30% van de bedrijven investeerde voor meer dan f 15 000,- - hun aandeel in de totale investeringen was 74% - terwijl 15% van de bedrijven niet heeft geïnvesteerd.

Tabel 1. Bedrijfsresultaten over 1973/'74 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's p. ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Tuinbouw in de open grond (are)	527	547	504
Arbeidsbezetting in manjaren	2,3	2,0	2,8
Opbrengsten	93 140	78 740	109 460
Kosten	87 670	69 960	107 750
Ondernemersoverschot	5 470	8 780	1 710
Idem per f 100,- kosten	6	13	2
Arbeidsinkomen van de ondern. 1)	29 790	31 640	27 430
Ondernemersinkomen 1)	33 180	34 620	31 350
Gezinsinkomen uit het bedrijf 1)	38 760	37 340	40 570
Percentage winstgevende bedrijven	53	65	40

1) Per ondernemer.

Het grondgebruik en arbeidsbezetting

In bijlage 1 is een beeld gegeven van het grondgebruik en arbeidsbezetting gemiddeld per bedrijf.

In de bijlage zijn de oppervlakten opgenomen van alle produkten die in 1973 zijn geteeld. Aangezien meerdere produkten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien vermeld hoe groot de oppervlakte was met groente open grond.

De arbeidsbezetting was op het gemiddelde opengrondsgroentebedrijf 2,3 manjaar. Deze gemiddelde arbeidsbezetting bestond voor 1,8 manjaar uit arbeid van ondernemers en gezinsleden, dat is 75% van de totale arbeidsbezetting.

De bedrijfsresultaten

De kosten en de opbrengsten alsmede de rentabiliteit en het arbeidsinkomen per manjaar, zijn voor de onderscheiden groepen van bedrijven opgenomen in bijlage 2.

Voor het opengrondsbedrijf met groenteteelt werd een ondernemersoverschot van gemiddeld f 5 470,- per bedrijf vastgesteld, dat is 6% van de kosten.

Voor bedrijven met meer extensieve teelten (< 25 SBE's per ha) werd gemiddeld een ondernemersoverschot berekend van f 8 780,- en voor de bedrijven met meer intensieve teelten ($\geq$ 25 SBE's per ha) van f 1 710,- per bedrijf. Uitgedrukt per ha betaalde oppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten van alle onderzochte bedrijven f 15 850,- en de gemiddelde opbrengsten f 16 840,- per ha (tabel 3).

De groep van 20 bedrijven met meer extensieve teelten omvat 10 bedrijven met overwegend sluitkool en 5 bedrijven met overwegend spruitkool. De gemiddeld goede prijzen van deze produkten was mede oorzaak van een belangrijke verbetering van de rentabiliteit van deze groep bedrijven (van f 5,- in 1972 naar f 13,- in 1973 per f 100,- kosten). Voor de groep met meer extensieve teelten is de rentabiliteit nauwelijks gewijzigd.

In tabel 2 zijn de bedrijven geografisch onderscheiden. Door het geringe aantal bedrijven per provincie zijn de cijfers in deze tabel niet meer dan een indicatie van de onderlinge verschillen in uitkomsten tussen de provincies.

Tabel 2.

	Noord-Holland	Zuid-Holland	Noord-Brabant en Limburg
Aantal bedrijven	13	11	16
Ondernemersoverschot per bedrijf	6 900	20 060	%. 6 250
Idem per f 100,- kosten	10	16	%. 8

De gemiddelde resultaten in Noord-Holland en Zuid-Holland blijken betrouwbaar hoger te liggen dan in Noord-Brabant en Limburg. De verschillen tussen Noord-Holland en Zuid-Holland zijn statistisch gezien niet betrouwbaar.

Tabel 3. Bedrijfsresultaten over 1973/'74 per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Beteelde oppervlakte (are)	553	573	530
	per ha	per ha	per ha
Arbeidsbezetting (manjaren)	0,42	0,34	0,52
Gefvesteerd vermogen 1-1-1973	30 800	25 700	37 200
Opbrengsten:			
Groente, fruit en vroege aard.	15 800	13 130	19 080
Overige opbrengsten	1 040	610	1 570
Totale opbrengsten	16 840	13 740	20 650
Kosten:			
Afschrijvingen en rente	2 200	1 580	2 960
Huur en pacht	810	490	1 220
Arbeid	7 850	6 420	9 590
Afleveringskosten	1 180	970	1 430
Materialen	1 970	1 340	2 750
Overige kosten	1 840	1 410	2 380
Totale kosten	15 850	12 210	20 330
Ondernemersoverschot	990	1 530	320

De spreiding van de rentabiliteit

In bijlage 3 is de spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten opgenomen. Het percentage winstgevende bedrijven bedroeg 53. De winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 70% van de totale opbrengsten van alle bedrijven die in het onderzoek zijn opgenomen.

Het inkomen per ondernemer

Uit bijlage 4 blijkt dat het arbeidsinkomen - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemers - gemiddeld f 29 790,- bedroeg. Het ondernemersinkomen - het arbeidsinkomen plus het saldo van de bere-

kende en betaalde rente - was f 33 180,- gemiddeld per ondernemer.

Het gezinsinkomen - ondernemersinkomen vermeerderd met de kosten van handenarbeid van de gezinsleden - bedroeg f 38 760,- gemiddeld per ondernemer. Het gezinsinkomen (per ondernemer) bedroeg voor de ondernemers in Noord-Holland f 36 540,- voor de ondernemers in Zuid-Holland en Noord-Brabant en Limburg resp. f 50 180,- en f 32 250,-.

Spreiding van het inkomen

In tabel 4 zijn de spreidingen van het arbeidsinkomen, het ondernemersinkomen en het gezinsinkomen per ondernemer opgenomen. Van de ondernemers had 25% een ondernemersinkomen van f 40 000,- of meer, 35% een ondernemersinkomen tussen f 25 000,- en f 40 000,-, 32% tussen f 15 000,- en f 25 000,- en 8% een ondernemersinkomen lager dan f 15 000,-.

In bijlage 5 is voor de onderscheiden groepen van bedrijven het ondernemersinkomen opgenomen.

Tabel 4. Spreiding van de inkomens (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

Inkomensklasse	Arbeids- inkomen	Ondernemers- inkomen	Gezins- inkomen
	%	%	%
Negatief	3	-	-
f 0,- - < f 5 000,-	1	3	-
f 5 000,- - < f 15 000,-	16	5	3
f 15 000,- - < f 25 000,-	29	32	24
f 25 000,- - < f 40 000,-	31	35	39
f 40 000,- - < f 60 000,-	19	21	29
f 60 000,- - $\geq$ f 60 000,-	1	4	5
	100	100	100

Vergelijking met het vorig jaar

Bij een vergelijking van de bedrijven die zowel in 1973 als in 1972 aan het onderzoek hebben deelgenomen (tabel 5) blijkt dat per bedrijf de oppervlakte met tuinbouw in de open grond in 1973 37 are groter was dan in 1972. De arbeidsbezetting is niet gewijzigd. In 1973 zijn zowel de kosten als de opbrengsten met ca. 12% gestegen. Het ondernemersoverschot is hierdoor nauwelijks gewijzigd.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten	7,0%
Afschrijving en rente	0,6%
Afleveringskosten	0,9%
Materiaalkosten	2,1%
Overige kosten	1,8%
Totaal	12,4%

Tabel 5. Bedrijfsresultaten over 1973/'74 in vergelijking met 1972/'73

	1972/'73	1973/'74
Aantal bedrijven	40	40
Tuinbouw in de open grond (are)	490	527
Arbeidsbezetting in manjaren	2,3	2,3
Opbrengsten	83 290	93 140
Kosten:		
Afschrijving en rente	11 780	12 180
Huur en pacht	4 160	4 500
Arbeid	37 920	43 390
Materialen	9 290	10 900
Afleveringskosten	5 780	6 510
Diensten van derden en overige kosten	9 100	10 190
Totale kosten	78 030	87 670
Ondernemersoverschot	5 260	5 470
Idem per f 100,- kosten	7	6
Arbeidsinkomen van de ondernemer 1)	26 540	29 790
Ondernemersinkomen 1)	29 570	33 180
Gezinsinkomen uit het bedrijf 1)	34 560	38 760

1) Per ondernemer.

Investerings in duurzame produktiemiddelen

Uit bijlage 6 blijkt dat de bedrijven over 1973 gemiddeld voor ca. f 11 100,- in duurzame produktiemiddelen (incl. plantopstanden) hebben geïnvesteerd 1).

De totale afschrijving werd op ca. f 6 600,- berekend, zodat de netto-investering in 1973 gemiddeld f 4 500,- bedroeg. Uit tabel 6 blijkt dat op 15% van de bedrijven geen investeringen plaats hadden en dat op slechts 30% van de bedrijven meer dan f 15 000,- per jaar werd geïnvesteerd. Deze 30% van de bedrijven namen 74% van de totale investeringen van alle 40 onderzochte bedrijven voor hun rekening.

1) Minus desinvesteringen.

Tabel 6.

Alle bedrijven	
	%
Niet geïnvesteerd	15
f 0,- - < f 5 000,-	31
f 5 000,- - < f 10 000,-	16
f 10 000,- - < f 15 000,-	8
≥ f 15 000,-	30
	<hr/>
	100

Het vreemd vermogen

Uit bijlage 7 blijkt dat in de loop van 1973 het vreemd vermogen gemiddeld per bedrijf is toegenomen met f 5 620,- tot f 36 330,- per 31-12-1973. Vooral op bedrijven met intensieve teelten was de toeneming van het vreemde vermogen aanzienlijk.

BIJLAGE 1

Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven		Indeling naar SBE's per ha	
			< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20	
I Opengrondstuinbouw				
Sluitkool	92	150	27	
Spruitkool	79	98	58	
Bloemkool	43	61	22	
Poot en/of zaaiuien	24	42	3	
Prei	23	2	46	
Augurken	11	-	23	
Peen	51	1	108	
Asperges	9	-	18	
Witlofpennen	19	10	29	
Aardbeien	26	13	41	
Sla	60	21	105	
Spinazie	26	14	38	
Andijvie	23	13	34	
Overige groente	64	54	77	
Totaal groente open grond	550	462	479	436
Vroege aardappelen		58		107
Fruit		3		-
Bloembollen		2		4
Overige tuinbouw		2		-
Totaal opengrondstuinbouw		527		547
II Tuinbouw onder glas				
Staandglas		1		1
Platglas		3		1
III Braakland		7		6
Totaal tuinbouw		538		555
IV Akkerbouw en grasland		22		24
V Verhuurd aan derden		13		4
VI Erf, blijvende paden enz.		30		32
Totale kadastrale oppervlakte waarvan eigendom		603 274		615 298
Aantal ondernemers per bedrijf		1,17		1,24
Arbeid van de ondernemer(s)		1,4		1,4
Arbeid van gezinsleden		0,4		0,2
Arbeid van vast personeel		0,2		0,1
Arbeid van los personeel		0,3		0,3
Totale arbeidsbezetting		2,3		2,0
Arbeid ondernemer en gezinsleden in %		75		84

BIJLAGE 2

Bedrijfsresultaten over 1973/'74 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Gefvesteerd vermogen per 1-1-1973	171 000	147 000	197 000
Kosten:			
Afschrijving duurz. produktiemiddelen	4 870	3 790	6 090
Afschrijving vaste plantopstand	1 760	690	2 960
Huur en pacht	4 500	2 780	6 460
Rente	5 550	4 600	6 620
Onderhoud	2 400	1 720	3 170
Energiekosten	830	330	1 400
Meststoffen	3 440	2 920	4 030
Zaad- plant- en pootgoed	3 710	3 040	4 460
Bestrijdingsmidd. en overige materialen	3 750	1 710	6 070
Werk door derden	2 590	2 520	2 680
Afleveringskosten	6 510	5 550	7 600
Autokosten	1 400	670	2 230
Arbeid ondernemers	29 440	30 300	28 470
Arbeid gezinsleden	6 540	3 360	10 130
Arbeid vreemd personeel	7 410	3 150	12 240
Overige kosten	2 970	2 830	3 140
Totale kosten	87 670	69 960	107 750
Opbrengsten:			
Groente, fruit en vroege aardappelen	87 360	75 230	101 110
Overige tuinbouwprodukten	740	1 030	410
Overige opbrengsten	3 240	1 520	5 200
Aanwas vaste plantopstand	1 800	960	2 740
Totale opbrengsten	93 140	78 740	109 460
Ondernemersoverschot	5 470	8 780	1 710
Ondernemersoverschot:			
Per f 100,- kosten	6	13	2
Per f 100,- gefhv. vermogen	3	6	1
Arbeidsinkomen per manjaar	20 900	23 240	19 020

BIJLAGE 3

Spreading van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse, in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
> - 40	3	-	6
- 40 - - 20	14	12	17
- 20 - 0	30	23	37
Totaal verliesgevend	47	35	60
0 - + 20	31	35	27
- 20 - + 40	17	21	13
- 40 - > - 40	5	9	-
Totaal winstgevend	53	65	40
	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	3	10	5

BIJLAGE 4

Inkomen uit het bedrijf over 1973/'74 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Aantal ondernemers	49	27	22
Ondernemersoverschot	4 670	7 110	1 550
Handenarbeid ondernemer	25 120	24 530	25 880
Arbeidsinkomen v.d. ondernemer	29 790	31 640	27 430
Rente meer berekend dan betaald	3 390	2 980	3 920
Ondernemersinkomen	33 180	34 620	31 350
Handenarbeid gezinsleden	5 580	2 720	9 220
Gezinsinkomen uit het bedrijf	38 760	37 340	40 570

BIJLAGE 5

Spreiding van het ondernemersinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse, in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Aantal ondernemers	49	27	22
Inkomensklasse	%	%	%
f 0,- - < f 5 000,-	3	-	6
f 5 000,- - < f 15 000,-	5	-	12
f 15 000,- - < f 25 000,-	32	24	43
f 25 000,- - < f 40 000,-	35	45	21
f 40 000,- - < f 60 000,-	21	26	15
f 60 000,- - > f 60 000,-	4	5	3
	100	100	100

BIJLAGE 6

Investerings in duurzame produktiemiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Investerings in: grond	2 450	3 850	870
gebouwen	1 980	260	3 920
glasopstanden	220	30	440
verw. installaties	70	30	110
overige installaties	470	270	690
mach./werkt.	4 760	5 110	4 370
overige inventaris	270	50	520
levende inventaris	1 810	990	2 740
totaal	12 030	10 590	13 660
Minus desinvesteringen	870	1 200	500
Totaal bruto-investeringen	11 160	9 390	13 160
Afschrijving duurz. produktie- middelen	4 870	3 790	6 090
Afschrijving levende inventaris	1 760	690	2 960
Totale afschrijvingen	6 630	4 480	9 050
Netto-investering	4 530	4 910	4 110
Gefvesteerd vermogen	171 000	147 000	197 000
Netto-investering in % van het gevesteerd vermogen	3	3	2

BVLAGE 7

Mutaties van het vreemd vermogen in 1973 en een specificatie van het vreemd vermogen per 1-1-1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar SBE's per ha	
		< 25 SBE's (extensief)	≥ 25 SBE's (intensief)
Aantal bedrijven	40	20	20
Stand van het vreemd vermogen per 1-1-1973	30 710	25 930	36 120
Mutaties 1973			
Te betalen kosten	470	900	-
Te betalen investeringen	1 330	80	2 750
Kort bankkrediet	-	-	-
Familieleden	120	1 630	2 100
Particulieren	30	-	70
Rabobanken: vast voorschot	3 620	550	7 110
overig	100	820	720
Overige kredietinstellingen	10	70	100
Totaal	5 620	650	11 270
Stand per 1-1-1974			
Te betalen kosten	4 400	3 200	5 770
Te betalen investeringen	1 650	210	3 290
Kort bankkrediet	-	-	-
Familieleden	9 460	8 790	10 210
Particulieren	1 790	-	3 810
Rabobanken: vast voorschot	15 500	8 720	23 200
overig	790	820	750
Overige kredietinstellingen	2 740	4 840	360
Totaal vreemd vermogen	36 330	26 580	47 390

BIJLAGE 8

Begrippen en kengetallen

De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

De rente over het geïnvesteerde vermogen per 1 januari 1973 is bepaald op 7%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3,5% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van:

- de verkoopwaarde van de grond;
- de economische boekwaarde van de dode en de levende inventaris;
- de normale behoefte aan vlottende middelen.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemers en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

In het algemeen is uitgegaan van de opbrengsten in de periode 1 mei 1973 tot 1 mei 1974. Alleen voor de bedrijven met sluitkool in Noord-Holland zijn ook de na 1 mei 1974, van de oogst 1973, verkregen opbrengsten in aanmerking genomen, terwijl de na 1 mei 1973 verkregen opbrengsten van de oogst 1972/1973 buiten beschouwing werd gelaten.

Alle 40 deelnemende bedrijven vallen t.a.v. de omzetbelasting onder de "landbouwregeling". Dit betekent dat van deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen.

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Het inkomen van de ondernemer uit het bedrijf (gemiddeld per ondernemer):

- a. arbeidsinkomen van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met - de als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- b. ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsinkomen vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente
- c. gezinsinkomen van de ondernemer: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.

Het arbeidsinkomen per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men het gemiddelde arbeidsinkomen per manjaar.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht.